

राष्ट्रिय जनगणना २०७८

मुख्य नतिजा

मधेश प्रदेश

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
वापावली, काठमाडौं

मेरी गणना
मेरी सहभागिता

राष्ट्रिय जनगणना २०७८

मुख्य नतिजा

१. **जनसंख्या (Population):** राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार (जनगणना सन्दर्भ दिन २०७८ साल मंसिर ९ गते) मधेश प्रदेशको जनसंख्या ६९,१४,६०० रहेको छ, जसमध्ये पुरुषको संख्या ३०,६५,७५१ (५०.१४ प्रतिशत) र महिलाको संख्या ३०,४८,८४९ (४९.८६ प्रतिशत) छ। जस अनुसार लैङ्गिक अनुपात (Sex Ratio) अर्थात प्रति १०० जना महिलामा पुरुषको संख्या १००.५५ रहेको छ। गत २०६८ सालमा कुल जनसंख्या ५४,०४,१४५ र लैङ्गिक अनुपात १०१.१८ थिए।
२. **अन्य लिङ्गीको जनसंख्या (Other gender population):** राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजा अनुसार नेपालको कुल जनसंख्यामध्ये अन्य लिङ्गी (लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक) को जनसंख्या २,९२८ देखिएको छ जुन कुल जनसंख्याको ०.०१ प्रतिशत हुन्छ। कुल अन्य लिङ्गी मध्ये मधेश प्रदेशमा २४.९ प्रतिशत रहेको छ।
३. **वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर^१ (Average annual population growth rate):** मधेश प्रदेशको जनगणना अवधिको वार्षिक औषत जनसंख्या वृद्धिदर (Average annual population growth rate) १.१९ प्रतिशत रहेको छ। मधेश प्रदेशमा सबैभन्दा बढी वार्षिक औषत जनसंख्या वृद्धिदर भएको जिल्ला रौतहट (१.६३ प्रतिशत) र सबैभन्दा कम वार्षिक औषत जनसंख्या वृद्धिदर भएको जिल्ला पसा (०.८२ प्रतिशत) रहेका छन्।
४. **जनघनत्व (Population density):** जनगणनाको नतिजा अनुसार मधेश प्रदेशको जनघनत्व (प्रति वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा रहेको जनसंख्या) ६३३ जना प्रतिवर्ग किलोमिटर रहेको छ, जुन २०६८ सालमा ५५९ मात्र थिए। सबैभन्दा धेरै जनघनत्व धनुषा जिल्लामा (७३५ जना प्रति वर्ग किलोमिटर) र सबैभन्दा कम पर्सा जिल्लामा (४८४ जना प्रति वर्ग किलोमिटर) रहेको छ।
५. **बृहत उमेर समूह अनुसार जनसंख्या (Population by broad age group):** जनगणना अनुसार मधेश प्रदेशको कुल जनसंख्याको ५७.७ प्रतिशत १५ देखि ५९ वर्ष उमेरका रहेका छन्। हाल १४ वर्ष वा सो भन्दा कम उमेरका

¹ Growth rate - Computed from exponential population growth formula

र ६० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका जनसंख्या क्रमशः ३२.२ प्रतिशत र ९.१ प्रतिशत रहेको छ ।

६. **परिवार संख्या (Number of households):** गत २०६८ सालको जनगणना अनुसार मधेश प्रदेशको परिवार संख्या ९,३२,३०८ रहेकोमा हाल उक्त संख्या करिव २४.१ प्रतिशतले बढेर ११,५६,७१५ पुगेको छ । जसमध्ये व्यक्तिगत परिवार ११,५६,३८३ र संस्थागत परिवार ३३२ रहेका छन् ।
७. **परिवारको औसत आकार (Average household size):** २०७८ सालमा मधेश प्रदेशमा प्रति परिवार अक्सर बसोबास गर्ने सदस्य औसतमा ५.२ ९ जना रहेको छ, जुन २०६८ सालमा ५.८० जना रहेको थियो । मधेश प्रदेशमा परिवारको आकार रौतहट जिल्लामा सबैभन्दा बढी (५.९४) र सप्तरी जिल्लामा सबैभन्दा कम (४.८१) रहेको छ ।
८. **नगरपालिका तथा गाउँपालिकाको जनसंख्या (Urban/Rural municipality population):** २०७८ सालको जनगणनामा मधेश प्रदेशको नगरपालिकाहरूको जनसंख्या ७३.० प्रतिशत रहेको छ भने गाउँपालिकाहरूको जनसंख्या २७.० प्रतिशत रहेको छ ।
९. **सबैभन्दा धेरै र कम जनसंख्या भएका जिल्ला (Districts with highest and lowest Population):** प्राप्त नितिजाअनुसार मधेश प्रदेशका द जिल्लाहरूमध्ये सबैभन्दा बढी जनसंख्या धनुषा जिल्लामा ८,६७,७४७ जना र सबैभन्दा कम जनसंख्या पर्सा जिल्लामा ६,५४,४७१ जनाको अक्सर बसोबास रहेको छ । मधेश प्रदेशका अन्य जिल्लाहरूमा जनसंख्या बढी भएका जिल्लाहरूमा क्रमशः सर्लाही, रौतहट, बारा, सिराहा, महोत्तरी र सप्तरी रहेका छन् ।
१०. **मुख्य प्रयोग अनुसार घरको संख्या (Number of building structures by main use):** राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा मुख्य प्रयोग अनुसार देशभरका सम्पुर्ण घरहरूको विवरण संकलन गरिएको छ । घरको धेरैजसो भाग के कामका लागि प्रयोग भएको थियो सोको आधारमा मुख्य प्रयोगलाई विभिन्न १२ (बाह्र) प्रकारमा वर्गीकरण गरिएको छ । जनगणनाको नितिजा अनुसार मधेश प्रदेशमा जम्मा १२,८३,३३८ वटा घर संरचना रहेको छ, जसमध्ये मुख्यरूपमा आवासको लागि प्रयोग भएका घर ७३.२ प्रतिशत, गोठ/धन्सार/मतान ११.८ प्रतिशत, खाली घर ४.० प्रतिशत, व्यापार ३.१

प्रतिशत, शैक्षिक ०.५ प्रतिशत, संस्थागत ०.२ प्रतिशत, होटल तथा लज ०.१ प्रतिशत, उद्योग/कलकारखाना ०.४ प्रतिशत, सरकारी ०.३ प्रतिशत, स्वास्थ्यजन्य ०.२ प्रतिशत, बैंक तथा वित्तीय संस्था ०.१ प्रतिशत र अन्य (जस्तै: भान्सा घर) ६.० प्रतिशत रहेका छन्।

११. **घर वा आवासीय एकाइको स्वामित्व (Ownership of house/housing unit):** मधेश प्रदेशमा परिवारले आवासीय प्रयोग गरिरहेको घरको स्वामित्वमा कुल ११,५६,३८३ परिवारमध्ये ९६.६ प्रतिशत परिवारहरू आफै स्वामित्वको घरमा बसोबास गरिरहेका छन् भने २.३ प्रतिशत परिवारहरू भाडामा लिइएको आवासीय एकाइमा बसिरहेको छन्। गत २०६८ सालको जनगणनामा यो मान क्रमशः ९६.२ प्रतिशत र २.८ प्रतिशत रहेको थियो। हालको गणनाअनुसार ०.४ प्रतिशत परिवारहरू संस्थागत एकाइमा र ०.७ प्रतिशत परिवार अन्य प्रकारको स्वामित्वको एकाइमा बसोबास गरेका छन्।

१२. **खानेपानीको मुख्य स्रोत (Main source of drinking water):** राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजाअनुसार मधेश प्रदेशका कुल ११,५६,३८३ परिवार मध्ये ७९.८ प्रतिशत परिवारले मुख्यरूपमा द्युवेल/हाते पम्पबाट, २२.६ प्रतिशतले धारा/पाइप (घरपरिसर भित्र र बाहिर समेत) बाट, ०.२ प्रतिशतले जार/बोतलबाट, १.२ प्रतिशतले मूल धाराबाट, ०.७ प्रतिशतले ढाकिएको इनार/कुवाबाट खानेपानी प्रयोग गर्ने गरेका छन्। खुला इनार/कुवाबाट खानेपानीको प्रयोग गर्ने घरपरिवार २.२ प्रतिशत, नदी/खोलाबाट खानेपानी प्रयोग गर्ने परिवारहरू ०.१ प्रतिशत रहेका छन् भने अन्य श्रोत प्रयोग गर्नेको संख्या १.२ प्रतिशत रहेको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०६८ मा मधेश प्रदेशका ९,३२,०८७ परिवारमध्ये ८१.८ प्रतिशत परिवारले द्युवेल/हाते पम्पबाट र १०.५ प्रतिशत परिवारले धारा/पाइपबाट खानेपानी प्रयोग गरेका थिए।

१३. **खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन (Main source of cooking fuel):** राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजाले मधेश प्रदेशका कुल परिवार मध्ये अधिकांशले (५८.६ प्रतिशत) खाना पकाउन अक्सर काठ/दाउरा प्रयोग गर्ने गरेका छन्। खाना पकाउन अक्सर एल.पि.ग्याँस, गुँइठा, बायोग्याँस, बिजुली र अन्य इन्धन प्रयोग गर्ने परिवारको प्रतिशत क्रमशः २८.७, १०.९, ०.७, ०.८, ०.२ रहेको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार ५२.१ प्रतिशतले खाना पकाउन अक्सर काठ दाउरा, ३७.९ प्रतिशतले गुँइठा र ५.८ प्रतिशतले एल.पि.ग्याँस प्रयोग गर्ने गरेका थिए।

१४. बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत (**Main source of lighting**): मध्येश प्रदेशमा गत जनगणनामा विजुली प्रयोग गर्ने परिवार ५९.७ प्रतिशत रहेकोमा हाल ९७.९ प्रतिशत पुगेको छ। बत्ती बाल्नका लागि अक्सर सोलार/सौर्य ऊर्जा, मट्टितेल, वायो र्याँस र अन्य इन्थन प्रयोग गर्ने परिवार क्रमशः ०.८, ०.९, ०.१ र ०.३ प्रतिशत रहेका छन्। २०६८ सालमा बत्ती बाल्नका लागि अक्सर मट्टितेल प्रयोग गर्ने परिवार ३७.४ प्रतिशत रहेको थियो।

१५. शौचालयको सुविधा (**Toilet facility**): राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा मध्येश प्रदेशमा गणना गरिएका ११.५६, ३८३ व्यक्तिगत परिवारमध्ये ८८.० प्रतिशत परिवारले कुनै न कुनै प्रकारको शौचालयको प्रयोग गर्ने गरेका छन् भने १२.० प्रतिशत परिवारहरूसँग अझै पनि शौचालयको पहुँच नभएको पाइएको छ। गत जनगणना २०६८ मा शौचालयको पहुँच नभएका परिवार ७२.७ प्रतिशत थिए।

१६. परिवारले उपयोग गरेका साधन/सुविधा (**Household assets/amenities**): राष्ट्रिय जनगणना २०७८ बाट प्राप्त नतिजा अनुसार मध्येश प्रदेशका ४.४ प्रतिशत परिवारहरूमा जनगणनामा सोधिएका कुनै पनि साधन तथा सुविधाहरू उपलब्ध नभएको पाइयो भने ९५.६ प्रतिशत परिवारमा कम्तीमा एक किसिमको साधन/सुविधा उपलब्ध भएको पाइएको छ। मध्येश प्रदेशमा विद्युतीय पंखा ७८.८ प्रतिशतमा, साधारण मोबाइल फोन हुने परिवारको प्रतिशत ७४.८ प्रतिशत छ भने त्यसपछि स्मार्ट मोबाइल फोन भएका परिवार ६६.९ प्रतिशत रहेको छ। कुल परिवारमध्ये ६७.४ प्रतिशतमा साईकल, ४३.६ प्रतिशतमा टेलिभिजन, ३४.१ प्रतिशतमा मोटरसाइकल/स्कुटर, २२.२ प्रतिशतमा रेडियो सुविधा, २१.४ प्रतिशतमा इन्टरनेट सुविधा, १०.९ प्रतिशतमा रेफिजरेटर, ७.९ प्रतिशतमा कम्प्युटर/ल्यापटप, १.६ प्रतिशतमा ल्याण्डलाइन टेलिफोन, १.४ प्रतिशतमा कार/जीप/भ्यान, १.३ प्रतिशतमा वासिङ्ग मेशिन, र ०.५ प्रतिशतमा एयर कन्डिशनर उपलब्ध रहेको छ।

१७. परिवारमा महिलाको नाममा रहेको घरजग्गा (**Female ownership in house & land**): जनगणना २०७८ को नतिजा अनुसार मध्येश प्रदेशमा कुल २५.२ प्रतिशत परिवारहरूमा महिलाको नाममा घर वा जग्गा वा घरजग्गा दुवै रहेको छ। महिलाको नाममा घर र जग्गा दुवै हुने परिवार

१२.० प्रतिशत रहेको छ जुन २०६८ सालको तुलनामा २.७ प्रतिशत बिन्दुले बढी हो ।

१८. कृषि बाहेकका साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गर्ने परिवारहरूको विवरण (Number of households operating small scale enterprises other than agriculture): जनगणनाको नतिजा अनुसार मध्येश प्रदेशमा कुनै पनि सरकारी निकायमा दती नगरेका र एक जना पनि तलबी कामदार नराखेका कृषि बाहेकका साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गरेका परिवार १,१९,९२० (१०.४%) रहेका छन् । यस्ता साना घरेलु व्यवसाय सञ्चालन गर्ने कुल परिवारमध्ये घरेलु उच्चोग २६,७४८ (२२.३%), व्यापार/व्यवसाय ५५,३३७ (४६.१%), यातायात ७,२६५ (६.१%), सेवा ११,५८० (९.७%) र १८,९९० (१५.८%) अन्य किसिमका व्यवसाय सञ्चालन गर्ने परिवार छन् । उल्लेखित साना घरेलु व्यवसाय मध्ये मुख्य रूपमा पुरुषले सञ्चालन गरेका ६८.७ प्रतिशत र महिलाले सञ्चालन गरेका ३१.३ प्रतिशत रहेका छन् ।
१९. परिवारमा अनुपस्थित (विदेश गएका) व्यक्ति (Absentee abroad): राष्ट्रिय जनगणना २०७८ का अनुसार मध्येश प्रदेशमा जम्मा २,५२,०९५ परिवारबाट ३,०४,२८६ जना (२१.८ प्रतिशत) परिवारमा अनुपस्थित रही विदेशमा अक्सर बसोबास गर्दछन् जसमध्ये पुरुष २,९२,४२७ (९६.१ प्रतिशत) र महिला ११,८५९ (३.९ प्रतिशत) प्रतिशत) रहेका छन् । २०६८ को जनगणना अनुसार १,७८,५७६ (१९.२ प्रतिशत) परिवारबाट २,२४,४७९ (जना व्यक्ति परिवारमा अनुपस्थित रही विदेशमा अक्सर बसोबास गरेका थिए । जसमध्ये पुरुषको संख्या ९७.२ प्रतिशत र महिलाको संख्या २.८ प्रतिशत रहेका थिए ।
२०. महिला परिवारमूली (Female household head): राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा मध्येश प्रदेशमा गणना गरिएका कुल ११,५६,७१५ परिवारमध्ये २१.७ प्रतिशत परिवारमूली महिला रहेका छन् जुन २०६८ को तुलनामा ८.१ प्रतिशत बिन्दुले बढी हो । राष्ट्रियस्तरमा महिला परिवारमूली रहेका परिवार ३१.६ प्रतिशत रहेका छन् ।
२१. वैवाहिक अवस्था (Marital status): प्राप्त नतिजा अनुसार मध्येश प्रदेशमा १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका कुल जनसंख्याको ३३.४ प्रतिशत व्यक्तिहरू अविवाहित रहेका छन् जसमा पुरुष ३९.४ प्रतिशत र महिला

२७.६ प्रतिशत छन्। त्यस्तै १० वर्ष बा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरू मध्ये ६२.५ प्रतिशत हाल विवाहित अवस्थामा र ३.९ प्रतिशत विवद्वा/विघुर अवस्थामा छन्। हाल विवाहित पुरुष र महिलाहरू उनीहरूको कुल जनसंख्याको क्रमशः ५८.२ र ६६.७ प्रतिशत रहेका छन्।

२२. पहिलो विवाह गर्दाको उमेर (*Age at first marriage*): राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजाले मधेश प्रदेशका धेरैजसो व्यक्तिहरू ३९.५ प्रतिशत (४२.७ प्रतिशत पुरुष र ३७.० प्रतिशत महिला) को पहिलो विवाह १८ देखि २० वर्षको उमेरमा भएको देखाएको छ। दोस्रोमा १५ देखि १७ वर्षको उमेरमा पहिलो विवाह हुने व्यक्तिहरू २७.७ प्रतिशत (१५.१ प्रतिशत पुरुष र ३८.१ प्रतिशत महिला) छन्। यसैगरी २१-२४ वर्ष उमेरमा पहिलो विवाह हुनेहरू १४.५ प्रतिशत (२२.६ प्रतिशत पुरुष र ८.० प्रतिशत महिला) रहेका छन्। यसैगरी १०-१४ वर्ष उमेरमा पहिलो विवाह हुनेहरू ९.३ प्रतिशत (३.८ प्रतिशत पुरुष र १३.८ प्रतिशत महिला) रहेका छन्। दश वर्षमूनीको उमेरमा पहिलो विवाह भएका व्यक्तिहरू ०.२ प्रतिशत छन्। मधेश प्रदेशमा पहिलो विवाह गर्दाको औषत उमेर (*Median age at first marriage*) १८ वर्ष रहेको छ, जसमा पुरुषको २० वर्ष र महिलाको १७ वर्ष रहेको छ।
२३. अपाङ्गता (*Disability*): राष्ट्रिय जनगणना २०७८ बाट प्राप्त नतिजाअनुसार मधेश प्रदेशको कुल जनसंख्याको १.५ प्रतिशत व्यक्तिमा कुनै न कुनै प्रकारको अपाङ्गता रहेको छ। अपाङ्गता भएका व्यक्ति मध्ये पुरुष ५६.८ प्रतिशत र महिला ४३.२ प्रतिशत छन्। राष्ट्रियस्तरमा देशको कुल जनसंख्याको २.२ प्रतिशत व्यक्तिमा कुनै एक वा एक भन्दा बढी प्रकारको अपाङ्गता रहेको छ।
२४. साक्षरता दर (*Literacy rate*): मधेश प्रदेशका ५ वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका कुल जनसंख्यामा साक्षरता दर ६३.५ प्रतिशत रहेको छ। पुरुषको साक्षरता दर ७२.५ प्रतिशत छ भने महिलाको साक्षरता दर ५४.७ प्रतिशत रहेको छ। नेपालको कुल साक्षरता दर ७६.२ प्रतिशत, पुरुषको साक्षरता दर ८३.६ प्रतिशत र महिलाको साक्षरता दर ६९.४ प्रतिशत रहेको छ।
२५. उत्तीर्ण गरेको शैक्षिक तह (*Education level completed*): राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार मधेश प्रदेशमा कुल साक्षर जनसंख्याको सबै भन्दा बढी अर्थात ३३.० प्रतिशत व्यक्तिहरूले प्राथमिक तह (कक्षा १ देखि ५ सम्म) उत्तीर्ण गरेका छन्। दोस्रोमा निम्न माध्यमिक तह (कक्षा ६ देखि ८

सम्म) उत्तीर्ण गरेका व्यक्तिहरू २१.३ प्रतिशत रहेका छन्। एस.एल.सि. वा सो सरह मात्र उत्तीर्ण गर्ने व्यक्तिहरू कुल साक्षर जनसंख्याको ७.६ प्रतिशत छन्। यसैगरी एस.एल.सि. भन्दा माथिल्लो तह उत्तीर्ण गर्नेहरू १४.५ प्रतिशत रहेका छन्।

२६. **जन्मस्थानको आधारमा जनसंख्या (Population by place of birth):** राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार मध्येश प्रदेशमा जन्मस्थान र हालको बसोबास एउटै गाउँपालिका वा नगरपालिका भएका व्यक्तिहरू ७७.१ प्रतिशत रहेका छन्। सो अवस्था हुने पुरुष ९३.३ प्रतिशत र महिला ६०.८ प्रतिशत रहेका छन्। कुल जनसंख्याको ११.३ प्रतिशत व्यक्तिहरूको जन्मस्थान सम्बन्धित जिल्लाको अर्को गाउँपालिका वा नगरपालिका, ७.८ प्रतिशत जनसंख्याको अर्को जिल्ला र ३.९ प्रतिशतको जन्मस्थान विदेश रहेको छ।

२७. **पछिल्लो पटक बसाई सरेको स्थानको आधारमा जनसंख्या (Population by former place of residence for current migration):** जनगणना अनुसार मध्येश प्रदेशमा हाल अक्सर बसोबास गरिरहेको गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट अर्को स्थानमा कहिलै पनि बसोबास नगरेका व्यक्तिहरू ७६.७ प्रतिशत रहेका छन्। त्यसप्रकारको अवस्था हुने पुरुष ९२.८ प्रतिशत र महिला ६०.४ प्रतिशत रहेका छन्। कुल जनसंख्याको ११.६ प्रतिशत व्यक्तिहरूको यस अधिको बसोबास सम्बन्धित जिल्लाको अर्को गाउँपालिका वा नगरपालिकामा, ७.८ प्रतिशत जनसंख्याको अर्को जिल्लामा र ४.० प्रतिशतको यस अधिको बसोबास विदेश रहेको छ।

२८. **पछिल्लो पटक बसाई सरेको अवधिको आधारमा जनसंख्या (Population at the current place of residence by duration of last migration):** जनगणना अनुसार मध्येश प्रदेशमा पछिल्लो पटक बसाई सरेको अवधिको आधारमा हेर्दा बसाई सरेका कुल १४,२५,५७६ जना मध्ये सबैभन्दा बढी ३७.० प्रतिशत व्यक्तिहरूको पछिल्लो पटक बसाई सरेको अवधि १०-२४ वर्ष रहेको छ, भने सबैभन्दा कम ६.७ प्रतिशत व्यक्तिहरूको पछिल्लो पटक बसाई सरेको अवधि ५० वर्षभन्दा बढी रहेको छ। पछिल्लो पटक बसाई सरेको अवधि १ वर्ष भन्दा कम हुने व्यक्तिहरू १.३ प्रतिशत रहेका छन्। यसैगरी लैङ्गिक हिसावले सबैभन्दा बढी ३४.२ प्रतिशत पुरुषहरू र ३७.५ प्रतिशत महिलाहरूको पछिल्लो पटक बसाई सरेको अवधि १०-२४ वर्ष रहेको छ।

२९. हाल बसाइँ सर्वुको कारण (**Reasons for current migration**): जनगणना अनुसार मध्येश प्रदेशमा यस अधिको बसोबास गरेको स्थानबाट गणना भएको स्थानमा आउनुको मुख्य कारणमा सबैभन्दा बढी ७५.४ प्रतिशत विवाह रहेको छ। हाल बसोबास गरेको स्थानमा आउनुका अन्य कारणहरू काम/रोजगारी ५.९ प्रतिशत, व्यापार/व्यवसाय १.१ प्रतिशत, अध्ययन/तालिम २.२ प्रतिशत, आश्रित ८.४ प्रतिशत, प्राकृतिक प्रकोप ०.५ प्रतिशत, कृषि २.० प्रतिशत, घर फर्किएको १.४ प्रतिशत र अन्य २.७ प्रतिशत रहेका छन्। बसाइंसराइ गरी आएका पुरुषमध्ये सबैभन्दा बढी २८.८ प्रतिशत काम/रोजगारीको कारण र महिलामध्ये ८८.२ प्रतिशत विवाहका कारण रहेका छन्।
३०. महिलाको प्रजनन् अवस्था (**Fertility Status**): राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नितिजा अनुसार मध्येश प्रदेशमा १५-४९ वर्षका विवाहित महिला (१२,६४,०६१ जना) मध्ये ११.५ प्रतिशतले गणनाको समयसम्म कुनै पनि जीवित बच्चा जन्माएका छैनन् भने २ जना जीवित बच्चा जन्माएका महिलाको संख्या सबैभन्दा बढी २६.९ प्रतिशत रहेको छ। गणनाको समयसम्म ३ जना जीवित बच्चा जन्माउने विवाहित महिला २४.५ प्रतिशत रहेका छन् भने ७ वा सो भन्दा बढी जीवित बच्चा जन्माउने महिला ३.३ प्रतिशत रहेको छ। १५-४९ वर्षका कुल १२,६४,०६१ जना विवाहित महिलाले हालसम्म ३०,५८,५२६ जना बच्चा जन्माएका छन्। जसमध्ये छोरा ५३.६ प्रतिशत र छोरी ४६.४ प्रतिशत रहेको छ। कुल जीवित जन्मेका बच्चाहरूमध्ये २.९ प्रतिशतको मृत्यु भएको थियो। मृत्यु भएका बच्चाहरूमध्ये छोरा ५६.६ प्रतिशत र छोरी ४३.४ प्रतिशत रहेका थिए।
३१. महिलाको हालको प्रजनन् अवस्था (**Current Fertility Status**): राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार मध्येश प्रदेशमा गणनाको दिनदेखि १२ महिना अधिको समयमा कुल ९६,५५७ जना बच्चाको जन्म भएको थियो जसमध्ये ५२,३३४ जना अर्थात् ५४.२ प्रतिशत छोरा र ४४,२२३ अर्थात् ४५.८ प्रतिशत छोरीको जन्म भएको थियो। १ वर्षको अवधिमा जन्मेका बच्चाहरूमध्ये सबैभन्दा धेरै ४३.१ प्रतिशत बच्चाको जन्म २०-२४ वर्षका महिलाबाट भएको थियो।
३२. बालबालिकाको बसाइँको अवस्था (**Status of living arrangement of children**): मध्येश प्रदेशमा अठार वर्ष भन्दा कम उमेरका २४,०९,८६१,

बालबालिकामध्ये सबैभन्दा बढी ८२.७ प्रतिशत बालबालिकाहरू आमाबाबु दुबैसँग बस्ने गरेका छन्। आमासँग मात्र बस्ने बालबालिका १५.४ प्रतिशत, बाबुसँग मात्र बस्ने बालबालिका ०.५ प्रतिशत र अन्य नातेदारसँग बस्ने बालबालिका १.० प्रतिशत रहेका छन्।

३३. **आर्थिक काम गरेको अवधि (Duration of economic activities performed):** राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार मध्येश प्रदेशमा १० वर्ष वा बढी उमेरका ४७,७०,०१३ जना व्यक्तिहरू मध्ये २५,५०,४४६ जनाले गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा कुनै न कुनै आर्थिक काम गरेका छन् जसमध्ये ३३.३ प्रतिशतले ६ महिना वा सोभन्दा बढी समय काम गरेको, २०.२ प्रतिशतले ६ महिनाभन्दा कम समय काम गरेको र ४६.५ प्रतिशतले कुनै पनि आर्थिक काम गरेका छैनन्।
३४. **आर्थिक रूपले सक्रिय जनसंख्या (Economically active population):** मध्येश प्रदेशमा १० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका ४७,७०,०१३ जना व्यक्तिहरू मध्ये २७,३०,४४७ जना ५७.२ प्रतिशत) आर्थिक रूपले सक्रिय र २०,३४,८७६ जना (४२.७ प्रतिशत) आर्थिक रूपले निष्क्रिय रहेका छन् जबकी आर्थिक रूपले सक्रिय वा निष्क्रिय अवस्था नखुलेका व्यक्तिहरूको संख्या ४,६९० जना रहेका छन्।
३५. **अक्सर आर्थिकरूपले सक्रिय जनसंख्या (Usually economically active population):** १० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका २७,३०,४४७ जना आर्थिक रूपले सक्रिय व्यक्तिहरूमध्ये १८,०३,८३८ जना (६६.१ प्रतिशत) अक्सर आर्थिकरूपले सक्रिय र ९,२६,६०९ जना (३३.९ प्रतिशत) अक्सर आर्थिक रूपले निष्क्रिय रहेका छन्।
३६. **अक्सर रोजगार जनसंख्या (Usually employed population):** १० वर्ष वा सोभन्दा बढी उमेरका १८,०३,८३८ जना अक्सर आर्थिकरूपले सक्रिय व्यक्तिहरू मध्ये १६,५४,४२७ जना (९१.७ प्रतिशत) अक्सर रोजगार र १,४९,४९९ जना (८.३ प्रतिशत) अक्सर बेरोजगार रहेका छन्।
३७. **आर्थिक कामको पेशागत वर्गीकरण अनुसारको जनसंख्या (Economically active population by main occupation):** जनगणनाको नतिजा अनुसार १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिले गरेको आर्थिक कामलाई नेपाल स्तरीय पेशागत वर्गीकरण अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

मध्येश प्रदेशमा आर्थिक काम गरेका कुल जनसंख्या २५,५०,४४६ मध्ये पेशागत रूपमा सबैभन्दा बढी कृषि, वन र माछापालन कार्यका दक्ष कामदारहरू ४१.१ प्रतिशत रहेका छन्। यसपछि क्रमशः सामान्य वा प्राथमिक पेशाका कामदारहरू ३५.९ प्रतिशत, शिल्पकला तथा कालिगढ र यस सम्बन्धी व्यापार गर्ने कामदारहरू ७.० प्रतिशत, सेवा तथा वस्तु बिक्री गर्ने कामदारहरू ५.० प्रतिशत, पेशाविद्हरू ३.० प्रतिशत, व्यवस्थापकहरू २.९ प्रतिशत, यन्व प्रचालक तथा जडान गर्ने कामदारहरू २.७ प्रतिशत, प्राविधिक तथा सहायक पेशाविद्हरू १.२ प्रतिशत, कार्यालय सहायकहरू ०.७ प्रतिशत र सशस्त्र सैनिक अधिकारीहरू ०.३ प्रतिशत रहेका छन्।

३८. **आर्थिक कामको औद्योगिक क्षेत्र वर्गीकरण अनुसारको जनसंख्या (Economically active population by main industry):** जनगणनाको नतिजा अनुसार १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिले गरेको आर्थिक कामलाई नेपाल स्तरीय औद्योगिक क्षेत्र अनुसार वर्गीकरण गरी प्रस्तुत गरिएको छ। मध्येश प्रदेशमा आर्थिक काममा संलग्न २५,५०,४४६ मध्ये सबैभन्दा धेरै कृषि, वन र माछापालन क्षेत्रमा ५४.१ प्रतिशत रहेका छन्। यसपछि क्रमशः थोक एवं खुद्रा व्यापारमा १५.५ प्रतिशत, निर्माणमा ११.० प्रतिशत, अन्य सेवामा सेवामा ५.२ प्रतिशत र औद्योगिक उत्पादनमा ४.६ प्रतिशत जनसंख्या संलग्न रहेका छन्।
३९. **आर्थिक काममा संलग्नताको प्रकार अनुसारको विवरण (Economically active population by employment status):** राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार मध्येश प्रदेशमा गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा आर्थिक काम गरेका व्यक्तिहरू कुल २५,५०,४४६ जना रहेका छन्। जसमध्ये सबैभन्दा बढी आफैनै काम गर्ने ४९.० प्रतिशत, अरूको काम गर्ने ३५.७ प्रतिशत, परिवारमा सधाउने मात्र १४.२ प्रतिशत, रोजगारदाता १.१ प्रतिशत र उल्लेख नभएको ०.१ प्रतिशत रहेका छन्।
४०. **आर्थिक कामको संस्थागत क्षेत्र अनुसारको विवरण (Economically active population by institutional sector):** राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार मध्येश प्रदेशमा गणना भएको १२ महिना अगाडिको समयमा आर्थिक काम गरेका व्यक्तिहरूको आर्थिक कामको संस्थागत क्षेत्र अनुसार सबैभन्दा बढी घरायसी क्षेत्रमा काम गर्ने ५९.३ प्रतिशत, गैर वित्तीय संस्थामा काम गर्ने ३७.१ प्रतिशत, सरकारी क्षेत्रमा काम गर्ने २.६ प्रतिशत, वित्तीय संस्थामा

काम गर्ने ०.६ प्रतिशत र नाफा नकमाउने संस्थामा काम गर्ने ०.३ प्रतिशत रहेका छन्।

४१. आर्थिक काम नगर्नुको कारण (Reasons for not being economically active): मधेश प्रदेशमा दश वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिहरू मध्ये कुनै पनि आम्दानी हुने वा नहुने आर्थिक काम नगरेका व्यक्तिहरू मध्ये सबैभन्दा धेरै ४१.१ प्रतिशतले विद्यार्थी भएका कारणले आर्थिक काम नगरेको देखिन्छ। त्यसपछि अन्य कारणहरूमा क्रमशः घरधन्दा २९.५ प्रतिशत, बृद्ध अवस्था ८.४ प्रतिशत, पारिवारिक हेरचाह ९.६ प्रतिशत, अशक्त/बिरामी १.४ प्रतिशत, पेन्सन/आयस्ता १.७ प्रतिशत, सामाजिक कार्य/स्वयंसेवा ०.२ प्रतिशत र अन्यमा ७.८ प्रतिशत रहेको छ।

४२. बालबालिकाको जन्मदर्ता सम्बन्धी अवस्था (Birth registration status of children): राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नितिजा अनुसार मधेश प्रदेशमा ५ वर्ष वा सो भन्दा कम उमेरका कुल ७,९९,८९७ जना बालबालिका मध्ये ७६.६ प्रतिशतको जन्मदर्ता गरेको देखिन्छ भने २३.४ प्रतिशतको जन्मदर्ता नगरेको देखिन्छ। जन्म दर्ता गरेको संख्यामध्ये बालिकाको संख्या बालकको संख्याभन्दा ०.९ प्रतिशत बिन्दुले बढी रहेको छ।

तालिका १: विशेष उमेर समूहानुसार जनसंख्याको संरचना

उमेर समूह	नेपाल		मधेश प्रदेश	
	जन्मा	प्रतिशत	जन्मा	प्रतिशत
१ वर्ष भन्दा कम	४१११५९	१.४१	९६९३९	१.५९
०-५ वर्ष	२४३९२८३	८.३६	६४११२२	१०.४९
०-१४ वर्ष	८११५५७५	२७.८३	२०२८२४२	३३.१७
०-१८ वर्ष	१०५७७९६९	३६.२७	२५७०९४७	४२.०५
१६-२४ वर्ष	५१४२३३६	१७.६३	१०६४२४१	१७.४०
१६-४० वर्ष	१२४१२१७३	४२.५६	२५३१३४८	४१.४०
१६ वर्ष वा सो भन्दा माथि	२०४४१८७५	७०.०९	३९५३७४६	६४.६६
१५-५९ वर्ष	१८०७९६८५	६१.९६	३५२७२५१	५७.६९
१५-४९ वर्षका महिला (%) कुल महिला मध्ये)	८२३२१८१	५५.२१	१५९९३२१	५२.४६
६० वर्ष वा सो भन्दा माथि	२९७७३१८	१०.२१	५५९१०७	९.१४
६८ वर्ष वा सो भन्दा माथि	१५२४७६३	५.२३	२७९९०६	४.५८

तालिका २: भौगोलिक क्षेत्र अनुसार परिवार संख्या र जनसंख्या, २०७८

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	जनसंख्या			परिवारको औसत आकार	लोहिक अनुपात (प्रति सम्पत्ति) महिलामा पुरुषको संख्या)	जन- घनत्व	जनसंख्या २०६८
		जम्मा	पुरुष	महिला				
नेपाल	६६६६६३७	२९१६४५७	१४२५३५७	१४९९९०७	४.३७	१५.५९	१६८	२६४९४५०४
प्रदेश								
मध्यपश्चिमा	११५६३७५	६९१४५०	३०६५३५	३०५२८५७	४.२७	१००.५५	५३३	५४०४१४५
जिल्ला								
समरी	१४६८५४	७०६२५५	३५१३६८	३५४४८७	४.२९	१००.०१	५१८	६२९२८४
सिर्घाहा	१४८५७१	७३९०५३	३६३७२४	३७६२२९	४.३८	१५.६८	६२३	६३५३३८
धनुषा	१७३७४३	८६७७४७	४२९८९३	४३७८५४	४.३०	१८.१८	७३५	७५४७७३
मणिचंगरी	१३७७०२	७०६६९४	३४८१५९	३५७६३५	४.१३	१००.५८	७०६	६२७५८०
सल्ली	१६४८९३	८६२४७०	४३५१३१	४२७३३१	४.२३	१०१.८२	६८५	७६९.७२९
रीतहट	१३७०३२	८१३५७३	४०८४०३	४०११३०	४.१४	१००.८८	७२३	६८६७२८
बार्य	१३१२४०	७६३१३७	३८९७८७	३७३३५०	४.२१	१०४.४०	६४१	६८७७०८
पसी	११३०८०	६५४४७१	३३८२८४	३६६१८४	४.३१	१०६.०९	८८४	५०१०१०

वार्षिक जन- संख्या	अनुपस्थित (अक्सर विदेशमा बस्ने) जनसंख्या						आधिकारी भएको जनसंख्या			५ वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका साक्षर जनसंख्या (%)		
	वृद्धिदर (%)	परिवार संख्या*	जम्मा जनसंख्या	पुरुष	महिला	प्रतिशत**	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
०.९२	१५५५५६६७	२९९०५३३	१४९९६७५	१९.०९१०	१००	६४७७४४	२५७३०१	२९६४४३	५६.३५	८३.५५	६९.३७	
१.१%	२५२०१५	३०४५२६	१९२२४२७	१९८५९	११.८१	११४००	१३१४०	३९४६०	५३.५३	७२.३५	५४.३०	
०.९६	२८७५३	३३५१०	३२३३८	१७७२	१.५३	१०७८३	६२८२	४५०७	६७.६७	७८.११	५७.४७	
१.०३	४७३.३५	५६४९१	५२५३०	१११	१.५२	११९४५	६०४७	५०९८	६५.११	७४.८७	५५.६३	
१.३४	६१००	७३६८८	७१९२०	१७६८	१.२६	१३२३१	७४७०	५७६१	६५.२२	७४.५८	५६.३१	
१.१४	४२४४६	५२८७४	५१०३०	१६०४	१.४०	११०४५	६४६६	४४७७	५१.७३	६८.३७	५१.५५	
१.०९	२९०५४	३५०८४	३२६६९	२४१५	१.५०	१३४७४	७५६२	५४७२	६०.३१	६८.२३	५२.३४	
१.६३	१८९९५	२३८९२	२२६४५	१२४३	१.०९	१०८४७	६०१८	४७८२	५८.७४	६६.०२	५९.३८	
१.००	१४४७२	१७३५७	१५८२४	१५३३	०.७९	१०७३१	५८८०	४८५१	६४.५४	७३.१४	५५.६३	
०.८२	१३४०	११५६०	१०४३१	११५५	०.३०	१३४४	५१३४	४१६९	६५.१२	८३.३२	५९.३५	

*कमितमा एक जना विदेशमा बसोबास गर्ने परिवार

**अक्सर विदेशमा बस्ने कुल जनसंख्या मध्ये प्रदेश तथा जिल्लाको %

स्थानीय तह	२०६८				२०६९				संकरण दर (प्रतिशतमा)				
	परिवार संख्या	जन्ममा जनसंख्या	परिवार संख्या	जन्ममा जनसंख्या	पुरुष महिला	परिवारको औसत आकार	लैंगिक वर्गनुपात	वार्षिक जनसंख्या वृद्धिकर	जन्म-घनत्व	जन्मा पुरुष महिला			
तिल्पाली काँडलाहो गाउँपालिका	५६९७	३१७३५	६७६६	३३६५८	१७१३१	१६५२७	१०३६५	०.५६	१०२३	६४८६	७५११	५३.३५	
तिल्पुत गाउँपालिका	५०७८	२२०१०	५११६	२४०३४	१२०५६	१११७६	१००५६	०.५४	४३६	६२४४	७२००	५३.००	
सस्थानात	३४	१४४०	३८	१८९६	१७९१	१०५					११३१	१११२७	१००.००
जाति	१२१०९	३३११५	१४५८४	३४१३५	१४५८१	१४५८१	१४५८१	०.११	१११२	६५६९	६३११	५७.४९	
जातिसमूह													
जनमा गाउँपालिका	३५	२२६७	५१३०	२३३०	१२३०८	१२३०८	१२३०८	०.११	१२३०८	१२३०८	१२३०८	५८.३०	
ओरही गाउँपालिका	८८	२२०४	५१२६	२२०४	१३१५	१३१५	१३१५	०.१०	१३१५	१३१५	१३१५	५८.३०	
बरियारही गाउँपालिका	४२४	४६५६	४६५६	४६५६	२६७१२	१४७१६	१४७१६	०.२३	१४७१६	१४७१६	१४७१६	५८.३०	
भगवान्पुर गाउँपालिका	३६६१	४०९५७	४०९५७	४०९५७	२३३०	११४८१	११५१९	०.०८	११५१९	११५१९	११५१९	५८.३०	
बिष्णुपुर गाउँपालिका	३४६१	१८५२२	१८५२२	१८५२२	२२७८१	११३२१	११४६०	१.११	११४६०	११४६०	११४६०	५८.३०	
धनतेहमाई नगरपालिका	८७५७	१०८४९	१०८४९	१०८४९	२६०३८	२७३१७	१४१२	१.१३	१४१२	१४१२	१४१२	५८.३०	
गोलबजार नगरपालिका	१०११०	५२१३७	५२१३७	५२१३७	३१६११	३२२७४	४८८	१.१५	३२२७४	३२२७४	३२२७४	५८.३०	
कल्याणपुर नगरपालिका	१३११	४९२१०	४९२१०	४९२१०	२८१९८	३०६७४	४.८७	१.१६	३०६७४	३०६७४	३०६७४	५१.६८	
कर्जुवा नगरपालिका	६०८८	३०९६७	३०९६७	३०९६७	३८५५७	१८५४८	१९१०८	१.४५	१९१०८	१९१०८	१९१०८	५१.९७	
लहान नगरपालिका	१७१८२	११७६६	११७६६	११७६६	५०५६७	५०२०३१	५१४६४	१.१६	५१४६४	५१४६४	५१४६४	५१.९०	
लकडीपुर पतारी गाउँपालिका	४५३०	२८०५४	२८०५४	२८०५४	३१११८	१५०५०	१५०५०	०.१५	१५०५०	१५०५०	१५०५०	५१.९५	

स्थानीय तह	२०६८			२०७८			सामरको दर (प्रतिशतमा)		
	परिवार संख्या	जन्मा जनसंख्या	परिवार संख्या	जन्मा जनसंख्या	परिवारको औपचारिक आकार	लैकिक अनुमान	वार्षिक जनसंख्या वृद्धिकार	जन्मापनवार	जन्मा पुरुष महिला
बरहथवा नगरपालिका	११८५३	६९८२२	१५३४३	८९१२०	८०८१५	८०२०५	५.२९	१०१.७७	७५८ ६८.०९ ५२.५५
बरबरिया गाउँपालिका	३६१९	२३५६६	४५८६	२५१०५	१३२३७	१२६६६	५.६५	१०८.४४	८८१ ५१.०१ ४७.३८
बिण्ठु गाउँपालिका	४००५	२४७४५	५२७२	२८५७०	१४७७८	१३७९२	५.४२	१०५.११	१३३८ ५०.९७ ४४.८९
ब्रह्मपुरी गाउँपालिका	४८७५	२९८३२	५९३३१	३१३७८	१५४६९	१५८०९	५.८८	१८.४५	१२६ ५४.२६ ४५.१३
चक्रघाट गाउँपालिका	४८०५	२३९५२	५०३०	२०४३०	१५८३५	१५८३५	५.२८	१०२.२८	१२५ ५४.४५ ५५.४५
चन्द्रमन्थ गाउँपालिका	४८१०	३३३२८	४५१३	३६०२८	१८८०८	१८८०८	५.२८	१०२.५६	१२५ ५४.४५ ५५.४५
धनकोट गाउँपालिका	३९५४	४८८२८	५११२	४८८१४	१४११०	१४११०	५.२८	१०५.२४	११६ ५४.४५ ५५.४५
गोडेटा नगरपालिका	७८०२	४७६८७	९३०३	५४२७०	२६९०३	२६६६७	५.८३	१०५.३८	११६ ५४.४५ ५५.४५
हाप्तपुर नगरपालिका	६४१७	३७३१	८३५०	४३२३३	२११४१	२१०१२	५.१६	११५.१७	१०२ ५०.३० ५२.७२
हाप्तपुरी नगरपालिका	५४०४	३६०४२	७१४०	३८७१४	१९५५७	१९५५७	५.४२	१०२.०९	१११ ५३.९१ ४५.८०
हार्वन नगरपालिका	८६०१	४३९२४	१०७४०	१४९८०	१४९८०	१४९८०	५.६५	११५.४५	१४५ ७१.०५ ७८.१३
इच्छपुर नगरपालिका	११०७३	५११८८	१३१८८	१३२५१	६८२५१	६८२५१	५.०६	१७८०	१३६ ५०.०२ ५२.७२
कर्तिलामी नगरपालिका	६८७१	४२३३६	८१३०	४४२०४	२१७५२	२१७५२	५.४४	१०३.२२	१२६९ ५३.९१ ४१.९४
कोडेला गाउँपालिका	४०७३	२६०८५	५४७६	२८७०२	१४४४४	१४४४४	५.२४	१०१.२२	११३ ५१.३३ ४३.३४
लालाबढी नगरपालिका	१२२३८	५१३३५	१४३७३	६६४१९	३२८५३	३३५३६	५.४७	१०५.०५	१७६ ५०.९६ ५६.९२
मल्हान्दा नगरपालिका	७११२	४६५१६	१००३३	४४५५०	२७८१९	२७८१९	५.४४	१०६.३०	१७१ ५४.३२ ५०.०४
पर्सी गाउँपालिका	३३४२	२१६५०	४४५७	२४००५	१२१५७	१२१५७	५.३५	१०२.६१	१०३८ ५८.१९ ४४.५८

स्थानीय तह	२०६५			२०७८			सम्परकता दर (प्रतिशतमा)			(अंक रोमांचक से भन्ना मध्य)			
	परिवार संख्या	जन्मां त्रयस्तिका	परिवार संख्या	जन्मां त्रयस्तिका	पुरुष	महिला	परिवारको ओसत आकार	लेखिक सम्पादन	बासिक उन्नयनहारा वृद्धिदर (%)	जन- प्रवाल	पुरुष	महिला	
पर्वा नगरपालिका	५३८०	३७५३	५७०५	५७०५०१	२२७०५	२२९९४	६.५.१	६.५.५	६.४.१	१२२०	५५.०	५५.०	५५.९६
फतुला निवायत नगरपालिका	५६३०८	५६३०८	५७११५	५७११५	२०९७५	२१२८३	५.६४	५.६४	५.६४	५.६४	५६.२	५६.२	५६.२
राजदेवी नगरपालिका	५३६४	३०५६९	५६१६६	५६१६६	१७५८१	१७५८१	५.८०	५.८०	५.८०	५.८०	५६.२९	५६.२९	५६.२९
राजपुर नगरपालिका	५६३८	५६०६८	५६०६८	५६०६८	२०१०२	२०१०२	५.६०	५.६०	५.६०	५.६०	५६.२४	५६.२४	५६.२४
यमुनामाई गाउँपालिका	५६	५६	५६	५६	२०१२६	२०१२६	५.६०	५.६०	५.६०	५.६०	५६.२३	५६.२३	५६.२३
सद्यापत													
जन्मां													
आर्द्ध कोटवाल गाउँपालिका													
वाराणसी गाउँपालिका													
विश्वामित्र गाउँपालिका													
देवताल गाउँपालिका													
जिल्हा परिषद्मा उपमहानगरपालिका।													
कलौद्या उपमहानगरपालिका।													
करोयामाई गाउँपालिका।													

नियमान्वय तर्फ	२०६८		२०७८			
	परिवार तेजाला	जाती	परिवार तेजाला	जाती	परिवार तेजाला	जाती
कोइवडी नगरपालिका	१०४५६१	५१११५२	२६५३८२०	८५२५२४	२६५३८२०	८५२५२४
महाराष्ट्रातील मुख्यमंत्री कांगडा	८४४०३६	१०७५१	११११५२	२६५३८२०	१०७५१	११११५२
हिंदू नगरपालिका	३१६२३६	१२२७५२	२०५०२	१२२७५२	२०५०२	१२२७५२
अचरेता नगरपालिका	२५६५६	२५६५६	२८४४१२	११११५२	२८४४१२	११११५२
परवानपुर गांवपालिका	३१६१६	३१६१६	२०५०२	१२२७५२	२०५०२	१२२७५२
फेटा गांवपालिका	१०१९३	१०१९३	२८४४१२	११११५२	२८४४१२	११११५२
सर्वोनि गांवपालिका	४६६६	४६६६	२८४४१२	११११५२	२८४४१२	११११५२
संस्थागत	३५०४०४	३५०४०४	१२२७५२	११११५२	१२२७५२	११११५२
बहुदसाई नगरपालिका	५६८६	३१६१३	४३६४७५	२२२७३१	४३६४७५	२२२७३१
विन्द्वालिसी गांवपालिका	३५७६	३५७६	२४४४६२	१२१११	२४४४६२	१२१११
मीरायांक महिनगरपालिका	३९२५८६	३९२५८६	२४०९२	१२१११	२४०९२	१२१११

स्थानीय तह	२०६८				२०७८				संक्षरित दर (प्रतिशतमा)		
	परिवार संख्या	जन्मा जनसंख्या	परिवार संख्या	पुरुष महिला	परिवारको औसत आकार	लैसिक अनुपात	वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर (%)	जन्म घनत्व	जन्मा	पुरुष	संक्षिप्ता
छिपहरमाई गाउँपालिका	३९८५३	२६६७१	४६६३	२९०५२	१४९८७	१४९८५	६.२४	१०६.३३	०.८३	११६५	६२.५९
धोविनी गाउँपालिका	२९१७५	१९९११	३४९९	२२६०६	११६११	१०९८५	६.४६	१०५.६०	१.२२	१२६	६४.८६
जगरानाथपुर गाउँपालिका	४९५२३	३२६६३	५५८२	३२६४९	१६७३४	१५११५	५.८५	१०५.१५	०.००	१२११	६२.५७
जिताप्रबन्दी गाउँपालिका	४११७	२२७५५	४८७१	२२६७७	१११५०	१११५०	४.६६	१६.७३	-०.०४	४०१	६१.३१
कालिकामाई गाउँपालिका	३०४२	२१११७	३३१५०	१२१५२	१२१५२	१२१५२	५.८५	१०५.२०	१.०५	१०५	६६.५२
पकाहा मैनपुर गाउँपालिका	३०३८८	२०३१५	३४२०	२२४२५	११६१८	११६१८	५.८०	१०६.३६	०.८३	१०५२	६४.३६
पर्सिही नारपालिका	६४१२	३८६०७	७६३२	४१०११	२१०११	२१०११	५.८५	१०५.२५	०.७१	१११	६४.५०
पटेवा झुमोली गाउँपालिका	४००२	२३१०१	४७५३	२५४९५	१२८०२	१२८१६	५.३६	१००.५३	०.६२	३९६	६२.४३
पोखरिया नारपालिका	४८७५	३२८८५	६०७६	३७६७५	१९५६२	१९५६२	६.२०	१०८.००	१.३०	११६०	६४.३६
सुख्ता प्रसौनी गाउँपालिका	५३३२१	३३०४८	६२९५	३५३९९	१७६९७	१७६९७	५.६२	११.१७	०.६६	४७७	६१.८१
ठोरी गाउँपालिका	४२४६	२०३१७	४४२२	१७२१९	८०७९	११४०	३.८६	८८.३९	-१.६३	१३४	७०.१५
सम्थगत	२०	३२४५	६७	३१८१	२११७	२११७				७७.६१	७७.६१
उपरामा	५५४३६	५५०१०१७	११३०५०	५५५५४४१	३१६१८५	३१६१८५	५.८५	१०६.०५	०.८२	५५८२	५५८२

तालिका ४: नेपाल र मधेश प्रदेशका विभिन्न सूचकहरुको तुलनात्मक अवस्था

जनसांख्यिक सूचकहरु	नेपाल	मधेश
जनमा जनसंख्या	२९१६४५७८	६११४६००
पुरुष	१४२५३५५९	३०६५७५९
पुरुष (%)	४८.८७	५०.१४
महिला	१४९९१०२७	३०४८८४९
महिला (%)	५१.१३	४९.८६
लैंगिक अनुपात प्रति १००		
जना महिलामा पुरुषको संख्या	९५.५९	१००.५५
अन्य लिङ्गीको जनसंख्या	२९२८	७२९
वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर	०.९२	१.१९
सबैभन्दा बढी वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर भएको जिल्ला (%)	भक्तपुर (३.३५)	रौतहट (१.६३)
सबैभन्दा कम वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर भएको जिल्ला (%)	रामेछाप (-१.६७)	पर्सा (०.८२)
जनघननत्व (प्रति वर्ष कि.मी. जनसंख्या)	१९८	६३३
कुल परिवार संख्या	६६६६९३७	११५६७१५
संस्थागत समेत		
परिवारको औसत आकार (%)	४.३७	५.२९
परिवारको औसत आकार सबैभन्दा बढी भएको जिल्ला (%)	रौतहट (५.९४)	रौतहट (५.९४)
परिवारको औसत आकार सबैभन्दा कम भएको जिल्ला (%)	गोरखा र दोलखा (३.४९)	सप्तरी (४.८१)
नगरपालिकाको कुल जनसंख्या (%)	६६.१७	७३.०
गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या (%)	३३.८३	२७.०
घर वा आवासीय एकाइको आपैने स्वामित्व (%)	८६.०	९६.६
खानेपानीको मुख्य स्रोत (अक्सर धारा/पाइप प्रयोग गर्ने परिवार) (%)	५७.०	२२.६
खाना पकाउन अक्सर काठ दाउरा प्रयोग गर्ने परिवार (%)	५१.०	५८.६
बर्ती बाल्न अक्सर विजुली प्रयोग गर्ने परिवार (%)	९२.२	९७.९
जनसांख्यिक सूचकहरु	नेपाल	मधेश
शौचालयको सुविधा प्रयोग गर्ने परिवार (%)	९५.५	८८.०
परिवारमा महिलाको नाममा घर वा जग्गा वा दुवै रहेको परिवार (%)	२३.८	२५.२
परिवारमा अनुपास्थित (अक्सर विशेषामा बस्ने) व्यक्ति	२१९०५९२	३०४२८६
महिला परिवारमूली (%)	३१.५५	२१.७
वैवाहिक अबास्था (१० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका)		
अविवाहित जनसंख्या (%)	३३.१	३३.४
विवाहित जनसंख्या (%)	६१.८	६२.५
विधु/विधवा (%)	४.५	३.९
पहिलो विवाह गरेको उमेर औसत वर्ष (Median Age)	१९	१८
अपाङ्गताको जनसंख्या (%)		
जनमा (%)	२.२	१.५
पुरुष (%)	२.५	१.७
महिला (%)	२.०	१.३
साकरता वर (५ वर्ष वा सो भन्दा माथि)		
जनमा (%)	७६.२	६३.५
पुरुष (%)	८३.६	७२.५
महिला (%)	६९.४	५४.७
आर्थिक काम गरेको अवधि (१० वर्ष वा सो भन्दा माथि)		
६ महिना वा सो भन्दा बढी आर्थिक काम गरेका (%)	४१.०	३३.३
३-६ महिना आर्थिक काम गरेका (%)	९९.४	९०.७
३ महिना भन्दा कम आर्थिक काम गरेका (%)	९०.१	९.५
कुनै पनि आर्थिक काम नगरेका (%)	३७.५	४६.५
आर्थिक कामको औद्योगिक क्षेत्र अनुसार कृषि, बन र मालापालन क्षेत्रमा संलग्न जनसंख्या (%)	५७.३	५४.१
आर्थिक काम नगरुको कारण (विद्यार्थी) (%)	४६.९	४१.१
बालबालिकाको जनमदर्ती सम्बन्धी अवस्था (%)	७४	७६.६

२०८५

प्रकाशकः

नेपाल सरकार

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

राष्ट्रिय तथ्याङ्कु कार्यालय

थापाथली, काठमाडौँ

फोन नं.: ५३६५३२३, ५३७१८०९, ५३२८४०६, ५३४५९४६ (४७, ४८) फूयाक्स नं.: ९९७-१-५३२७७२०

ईमेल : info@cbs.gov.np वेबसाइट : www.cbs.gov.np

ईमेल : population@cbs.gov.np वेबसाइट : www.censusnepal.cbs.gov.np